

OM VERDIGHET

Hver dag tar vi valg som former oss selv og omgivelsene våre. Barn. Voksne. I skolegården og på arbeidsplassen, i lokalsamfunnet og globalt. Gjennom handlingene våre og måten vi bruker våre ressurser på, kan vi styrke vår egen og andres verdighet. Lar vi verdighet være et styrende prinsipp for våre handlinger, kan vi alle bidra til en positiv verdensutvikling – på ulike plan i samfunnet.

Begrepet "verdighet" stammer fra prinsippet om at alle mennesker har sitt iboende, medfødte menneskeverd. Denne umistelige verdien har man utelukkende i kraft av å være et menneske. Vår verdighet kan styrkes når vi opplever at våre rettigheter og frihet respekteres og når vi lever i en situasjon der vi kan gjøre valg og handlinger som bygger opp vår selvrespekt, integritet og nestekjærlighet.

Oppsummert kan vi si at verdighet dreier seg om tre ting:

1. Iboende verdighet i kraft av å det å være menneske
2. Menneskerettighetene – altså hvordan vi har krav på å bli behandlet
3. Opplevelsen av verdighet som påvirkes av hvordan vi er mot hverandre – altså hva vi selv kan gjøre for å styrke egen og andres verdighet

For Global Dignity Day er hovedfokuset på punkt 3:

"elevens opplevelse av verdighet, og hvordan verdighet påvirkes av hvordan vi er mot oss selv, mot andre og hvordan andre er mot oss".

Andre begreper

Respekt

Ordet respekt kommer fra det latinske spectare som har betydningen «å se, å skue noe fremfor seg». Med «re-» foran verbet får vi «respectare». Det norske verbet «respektere», kan bety: «å se om igjen, se på ny».

I dagens bruk av ordet finnes det forskjellige former for respekt, og ordet har flere konnotasjoner:

- Respekt for alle mennesker ut fra deres menneskeverd
- Fryktdrevet respekt eller respekt for autoriteter
- Selvrespekt

Ordet respekt blir nevnt i de aller fleste klasser når elevene blir bedt om å assosiere rundt verdighet. Dette er et ord de fleste 16-åringene kjenner godt. Men ofte legger elevene forskjellig verdi i ordet. Få derfor elevene til å tenke på hvilke forskjellige former for respekt som finnes. Be også elevene reflektere rundt hvordan å se på ny henger sammen med deres forståelse av respekt.

Menneskerettigheter

FNs verdenserklæring om menneskerettigheter definerer alle menneskers sivile, politiske, økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter. Menneskerettighetene skal garantere et minimum av levestandard og demokratiske friheter.

I innledningen heter det blant annet:

"...anerkjennelse av menneskeverd og like og umistelige rettigheter for alle medlemmer av menneskeslekten er grunnlaget for frihet, rettferdighet og fred i verden..."

De aller fleste vil enes i at verdighet og menneskerettighetene henger sammen. Det kan samtidig være greit å be elevene komme med eksempler på hvordan, slik at relasjonen blir mer tydelig og konkret.

Ære

Ære kan ha flere betydninger. En er knyttet til anseelse, berømmelse, beundring og respekt. Det å sette sin ære i noe, eller høste ære for en prestasjon. En annen form er knyttet til anstendighet, sømmelighet og verdighet. Det å styrke eller krenke noens ære. Professor i sosialantropologi Julian Pitt-Rivers definerer ære som "en persons verdi i egne, men også i andres øyne», eller «Ære er en egenverdi personen eller gruppen gjør krav på, men samtidig den verdien andre personer eller grupper er villige til å gi".

Spørsmål til elevene:

- I hvilke sammenhenger bruker man ordet ære? (Knyttet til status, posisjon eller noe man har oppnådd?)
- Hva er sammenhengen mellom ære og verdighet?
- Hva er det motsatte av ære? (Vanære, skam, knyttet til en form for krenkelse. Krenkelse er ofte forbundet med mangel på verdighet)

Verdighetsprinsippene

Global Dignity har utviklet fem verdighets-prinsipp. Prinsippene er ikke ment som en definisjon av begrepet verdighet, men som et utgangspunkt for refleksjon og samtale om hva verdighet betyr for hver enkelt av oss og hvordan vi kan omsette dette i konkrete valg og handlinger.

1. *Alle mennesker har rett til å leve et verdig liv.*
2. *Et verdig liv er å kunne bruke sine ressurser som menneske. En forutsetning for dette er å ha tilgang til helsetjenester, utdanning, inntekt og sikkerhet.*
3. *Verdighet er å ha frihet til å ta avgjørelser og treffe valg som berører eget liv – og oppleve at denne rettigheten blir møtt med respekt.*
4. *Verdighet bør være det styrende prinsipp for alle handlinger.*
5. *Vår egen verdighet er gjensidig avhengig av andres verdighet.*